

PABLO DISERENS

EBBING ICE LINES OF THE LOW ARCTIC

kurátor Miloš Vojtěchovský

8. 3. – 26. 5. 2024

Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě / zvuková galerie IGLOO
Komenského 10, Jihlava (www.ogv.cz)

Donedávna byly polární a subpolární pustiny Arktidy a Antarktidy asi poslední kus *terra incognita*, tedy zbytek povrchu planety, kde drsné povětrnostní podmínky člověku zabraňovaly, aby je ovládl, kolonizoval a využil pro vlastní zájmy. Nicméně všechno se mění, takže ani na Dalekém Severu a Jihu se lidským zájmům nakonec neubránili. Projevy klimatické změny jsou zde alarmující, protože oba póly se oteplují téměř čtyřikrát rychleji, než je tomu jinde. Velká část oceánských i pevninských teritorií, které pokrýval led celoročně, jsou teď v létě bez sněhu a bez ledové pokrývky. Zvětšuje se tak plocha pro vegetaci, která pohlcuje více slunečního světla, takže teplota ovzduší roste. Mizející led způsobuje také to, že v letní sezóně se plocha průhledné vody v oceánech zvětšuje a i zde dochází k větší absorpci záření. Sluneční paprsky v mělkých oblastech pronikají až ke dnu a spouští proces kvetení fytoplanktonu. Teplota horních vrstev oceánu roste a to ovlivňuje nejen celý potravní řetězec, ale také dynamiku globálního oceánského proudění, zajišťující relativní stálost planetárního klimatického systému.

Velice nízké teploty a malá intenzita slunečních paprsků během zimní sezóny způsobují, že v arktických a subarktických oblastech se s organickým životem setkáme spíše zřídka. Po většinu roku tam panuje tma a severním mořským i pevninským krajinám vládne poryvy větru, případně burácení tříštících se vln moře. Začátkem února se na severní polokouli začne nad obzorem objevovat bledé slunce, sněhová pokrývky začíná tát, tenčí se led a na moři i na pevnině začíná krátká, ale bouřlivá jarní sezóna. Během dvou týdnů se u ledovcových řas spustí fotosyntéza a sluneční paprsky nastartují rozkvétání rozsivek a fytoplanktonu. Jde o proces, kdy rostliny do sebe vážou uhlík a produkují kyslík. To zajišťuje tzv. uhlíkový cyklus, udržující vhodný poměr oxidu uhličitého v mořské vodě i v atmosféře. Vzniká tak největší úložiště uhlíkových emisí biosféry. Mořský fytoplankton

polárních pásem v pravidelných ročních cyklech vyrábí asi polovinu kyslíku, na kterém jsou lidstvo i další organismy odkázány.

Politici odkazují na hranici dvou stupňů Celsia, kdy bychom ještě mohli proces oteplování zastavit či zvrátit. To skutečně platí pro velkou část planety. Ale „bílý kontinent“ podle mnoha odborníků v krátké době mimo zimy bude bez bílé pokrývky. Nemáme žádnou šanci jak to změnit. Nebezpečné stoupání hladiny světového oceánu je jen začátkem toho, co lidstvo nejspíš v budoucnosti čeká.

Téměř 99 procent sladkovodního ledu je uloženo v obrovských ledových příkrovech polární a subpolární Antarktidy a Grónska. Souvislé ledové pláty kontinentálního zalednění jsou silné až 3 km a staré někdy kolem 40 000 let. Okraje ledové zóny lemují „výtokové ledovce“ a „ledovcové řeky“, přepravující masy tajícího ledu směrem k oceánu. Ledovce – podobně jako horniny – jsou také deponitářem planetární paměti. Je to gigantický ledový forenzní archiv a ve svých tělech ukrývá fyzikální i chemická data a jiná svědectví o všem, co se za holocénu na planetě Země dělo. Tento ustupující tekutý led šeptá jakýmsi podivným kypivým jazykem a jeho rozmanitost se jen těžko dá zachytit kamerou nebo fotografickým aparátem. Pablo Diserens je jedním z mnoha výzkumníků: umělců a vědců, kteří se řeči tajících ledovců, zde konkrétně v severním Finsku a na Islandu pokouší naslouchat, porozumět jí a předat dál.

Kompozice vznikla z nahrávek pořízených hydrofonem a klasickými mikrofony na několika islandských ledovcích a mořském břehu v severním Finsku. Většinu zvuků vydává přímo tající led: slyšíme unikající bubliny, jimiž ledovec vydechuje vzduch, uvězněný v ledu po stovky nebo tisíce let. Někdy zazní hluboké vibrace, pocházející buď z říček proudících v podloží ledovců, nebo vydávané motory proplouvajících výletních a nákladních lodí. Občas se ozve volání ptáka, jen nesnadno rozlišitelné od hrkání, bručení, hučení, pískání, žvatlání a švitoření ledových proudů a ker.

Pablo Diserens je spoluzakladatelem*kou/kurátorem*kou vydavatelské platformy *forms of minutiae*, zaměřené na různorodost v elektroakustické hudbě, fonografii, akustické ekologii a vizuálním umění. Spolupracoval*a s institucemi jako například TBA21 – Academy, Audio Visuals Atmosphere, Presque Tout, jeho*její práce byly recenzovány v časopisech The Wire, Sound of the Years Awards (2022), A Closer Listen, Bandcamp Best of Field Recordings a – spolu s Matthewem Herbertem v programu PM BBC Radio 4. Vystupoval*a nebo vystavoval*a například v Museo Reina Sofia v Madridu, TBA21 – Academy's Ocean-Archive nebo v berlínských MONOM; Morphine Raum; Haus am Kleistpark; Hošek Contemporary a arkaoda. Žije v Berlíně.